

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

10. De ordine cognitionum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

rum pro tribunali sedente, vel quæ fit per manuum injectionem, vel quâ Reus *expresse* vocatur ad diem feriatam. *Juramentum judiciale: jurata testium depositio & receptio. Sententia pronuntiatio,* quæ supponit causæ cognitionem: *sententia publicatio vel ad pœnam condemnatio, aut executio.* sive hæc fiant à judice, sive ab Arbitro *L. 7. C. b. 1.* Deinde *actus probabilis* irriti sunt, offerre libellum judici tantum: dare mandatum de Reo citando, si non detur à judice pro tribunali sedente: executio citationis per Apparitorem &c. Quia talia licet non sint actus judiciales strictè loquendo, fieri tamen non solent sine cognitione & strepitu judiciali.

TITULUS X.

De Ordine cognitionum.

Q. 1. *Quid veniat hic nomine Ordinis cognitionum?* *Resp.* Cum Reus post *L. C.* juramentum calumniæ, dilationes &c. solebat subinde vicissim aliquam quæstionem, antequam petitioni Actoris respondeat, proponere, præsertim per modum exceptionis, adeoque plures veniant in idem judicium quæstiones, agitur hic de *Ordine cognitionum* seu *judiciorum*, qui aliud non est, quam Ordo servandus à judice in cognitione plurium quæstionum, quæ in eodem judicio concurrunt inter easdem personas. Differt à *Tit. 4. de mutuis petit.* quia ibi principaliter

liter tractatur, an reus conventus possit Actorem reconvenire, & coram quo iudice; in hoc autem generaliter, si duæ vel plures causæ veniant in iudicium, de qua prius cognoscendum.

Q. 2. Quanam regula generales sint statuenda circa Ordinem cognitionum? Resp. 1. Prima est: Ex duabus vel pluribus causis, quarum una viam parat alteri, vel eam impedit, prius est cognoscenda quæstio viam parans; v. g. prius causa possessionis quam proprietatis. L. 13. C. de R. V. L. 3. C. de interdict. Item exceptio excommunicationis Actori objecta prius, quàm causa in iudicium deducta. arg. c. 7. de iudic.

Resp. 2. Regula secunda est: Ex duabus vel pluribus causis in iudicium deductis prius ista est cognoscenda, à qua dependet altera, ut latâ in eâ sententiâ absolutoriâ altera absorbeatur & perimatur, unde & præjudicialis dicitur. Exempla habentur in can. fin. caus. 3. q. 11. c. 5. qui filii sint legit. L. 1. ff. si quis alig. test. prohib.

Resp. 3. Regula tertia: Cognitiono majoris causæ præmittenda est cognitioni causæ minoris. L. 54. ff. de iud. quia scil. major minorem ad se trahit. Exemplum est in L. 16. ff. de except. & præscript. Item si causa Criminalis cum Civili concurrat, Civilis cedit Criminali in cognitione. L. fin. C. de ord. iud. modò tamen utraque mota sit æque principaliter. Vide etiam Pirh. h. n. 18. VViestn. n. 7.

Resp. 4. Regula quarta est: Si opponitur exceptio peremptoria, hæc quidem prius discutenda

da

da est juxta *c. 1. h. t.* non tamen necesse est, ut super eadem feratur sententia; quia pronuntiatio super causa principali jam in se includit pronuntiationem tacitam super incidenti peremptoria exceptione. *c. 21. de sent. & re jud.* excipitur dum quæstio incidens coram alio iudice, & principali coram alio est ventilanda, uti in casu *c. 3. h. t. & c. 5. qui fil. sint legit.* Exceptio autem dilatoria & cognosci prius & decidi debet, quam ad causam principalem procedatur. *L. 4. C. de dilat. L. 26. C. ad L. Jul. de adult.* Ratio, quia aliàs involverentur contraria in tali processu.

Q. 3. Quid dicendum sit in casibus particularibus circa ordinem cognitionum; Resp. 1. Prius cognoscendum est super causa incidente impedimenti matrimonii dirimentis, qui est casus *cap. 1. h. t.* Ratio ibi expressa est, quia exceptione illa probata quæstio principalis perimitur. Non obstant textus *c. 16. de off. deleg. c. 4. §. mandatum. ut lite non contest. c. 10. & 13. de restit. spoliat.* quod enim in casibus horum textuum processum sit ad causam principalem objectâ licet exceptione, ideo factum, quia intentabatur *possessorium recuperanda;* in *c. 1. autem petitorium.*

Resp. 2. Si causâ principali sæculari in iudicium sæculare deductâ incidat causa spiritualis præjudicialis, hæc prius, & quidem à iudice Ecclesiastico decidenda est. *c. 3. h. t. & c. 5. qui fil. sint. legit.* nisi quæstio incidens sit tantum per accidens spiritualis. *Pirh. h. n. 17.* aut sit quæstio meri facti, reusque conventus sit laicus. *arg. c. 2. de iurejur.*

in 6. Potest tamen Judex Ecclesiasticus, aliàs etiam incompetens, cognoscere super causà temporali incidente; quia hic non est incapax respectu causæ temporalis, uti laicus respectu spiritualis. Eodem modo dicitur de casibus in *L. 3. C. de judic.* & *L. 1. C. de ord. cogn.* expressis.

Resp. 3. In causa spoliï si reus conventus ab auctore super spolio vicissim spoliationem opponat *per modum exceptionis*, prius audiendus est reus super exceptione spoliï, eaque probatà, auctori prius respondere non tenetur, quàm restitutus sit. *6. 2. h. t.* Ratio, quia exceptio spoliï dilatoria est; & regulariter exceptiones dilatoriæ ante *L. C.* sunt proponendæ. Si spoliatio autem *per modum actionis & reconventionis* proponatur, cum hoc casu duæ sint causæ principales, utraque causa simul tractari debet & terminari juxta dicta ad *Tit. de mut. petit.*

TITULUS XI.

De Plus Petitionibus.

Q. *1.* Quid contineat hic titulus, & quot modis plus petitio fieri possit? *Resp.* ad 1. Cum quandoque auctor plus petat, quàm sibi debeatur, idque à reo ipsi objici, contraque eum formari possit exceptio & quæstio incidens, hinc titulus hic priori subjicitur.

Resp. ad 2. Quatuor modis plus peti potest, re, loco, tempore, causa. *c. un. h. t. §. 33. v.* plus autem *Inst. de Action. 1.* Re seu quantitate plus